

**ОСОБЛИВОСТІ ВСТУПУ ТА ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
«МЕДИЦИНА» НА ОСНОВІ ДИПЛОМА МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА****Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)**

gala_umsa@ukr.net

Вступ на другий курс навчання здобувачів вищої медичної освіти на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст», освітньо-професійного ступеня «Фаховий молодший бакалавр», освітнього ступеня «Молодший бакалавр» в Полтавський державний медичний університет (колишня Українська медична стоматологічна академія) відбувається щорічно, починаючи з 2013 року. Для вступу на спеціальність «Медицина» абітурієнтам з дипломом молодшого спеціаліста, необхідно успішно скласти ЗНО з двох предметів та фаховий іспит. Здобувачам освіти перезараховується частина предметів, вивчених в медичних коледжах, що сприяє зменшенню терміну навчання. Навчання таких здобувачів в університеті відбувається згідно навчального плану для студентів зі скороченим нормативним терміном навчання. Для здобувачів вищої освіти на кожній із кафедр створені навчально-методичні матеріали, необхідні для якісного засвоєння знань, умінь і навичок майбутніх лікарів. Всі матеріали знаходяться в вільному доступі на сайтах кафедр і використовуються в навчальному процесі, як для аудиторної так і поза аудиторної роботи здобувачів.

Правильна організація та ефективність навчального процесу у здобувачів перших курсів навчання вищої медичної школи є важливим чинником швидкої адаптації до освітнього процесу та сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх медиків.

Ключові слова: здобувачі вищої освіти, скорочений нормативний термін навчання.

Вступ. На спеціальність «Медицина» на основі диплома молодшого спеціаліста за спеціальностями «лікувальна справа», «сестринська справа», «медсестринство» мають право вступати абітурієнти, що успішно склали ЗНО з: 1) української мови або української мови та літератури; 2) хімії, біології, фізики, математики, географії, іноземної мови або історії України – мінімум на 100 балів з кожного предмета. Наступним етапом для вступу є складання фахового іспиту, який містить завдання з анатомії людини, патологічної анатомії, гістології та мікробіології. За результатами іспиту потрібно набрати не менше ніж по 25 балів з кожного предмету (максимально по 50 балів), що може становити в загальному 200 балів.

Абітурієнти вступають відразу на другий курс навчання, маючи при цьому базовий запас знань, які вони отримали здобуваючи диплом молодшого спеціаліста. Дисципліни, що вивчалися в медичних коледжах, в основному, поділені на три блоки: I – цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки; II – цикл природничо-наукової підготовки; III – цикл професійної та практичної підготовки. Зараховані

в університет здобувачі освіти на початкових курсах навчання вивчають предмети з якими, певним чином, уже знайомі: анатомію людини, патоморфологію, патанатомію, медичну хімію, мікробіологію, медичну біологію, основи латинської мови з медичною термінологією та інші. На наступних курсах вони вивчають предмети, з якими зустрічались в коледжі при вивченні дисциплін професійної та практичної підготовки (офтальмологію, онкологію, хірургію, внутрішню медицину, акушерство, педіатрію, неврологію і т.д). При вступі в університет здобувачі освіти мають певний багаж базових знань, що допомагає їм у сприйнятті нового матеріалу та засвоєнні теоретичних і професійних знань. Позитивним, також, для таких здобувачів є зменшення (на один рік) терміну навчання завдяки перезарахуванню деяких з вивчених в коледжі дисциплін.

Мета дослідження – вивчення відношення здобувачів вищої медичної освіти з нормативним терміном навчання до освітнього процесу в університеті, виявлення сильних і слабких сторін в навчанні та в адаптації до студентського життя.

Для порівняння розглянемо програми по вивченню медичної біології в медичному коледжі та медичному університеті. Дисципліна «Медична біологія» в коледжі розрахована на 2,7 кредита/81 години, з яких лекцій – 18, практичних занять – 32, самостійної роботи – 31 год. Обсяг навчальної дисципліни в медичному університеті – 5,5 кредита/165 годин: лекцій – 18, практичних занять – 70, самостійної роботи – 77 год. «Медична біологія» є нормативною дисципліною, яка вивчається здобувачами вищої освіти на другому курсі і структурована на 2 модулі. Метою викладання навчальної дисципліни є формування знань та практичних навичок з біології людини для подальшого засвоєння студентами блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову та професійно-практичну підготовку. Більша кількість навчальних годин, виділених для вивчення дисципліни в університеті, дає можливість студентам більш поглиблено та розширено вивчати: рівні організації живого; структурно-функціональну організацію клітин; молекулярні основи спадковості; класифікацію спадкових хвороб; форми розмноження; види регенерації; трансплантацію та причини тканинної несумісності; принципи класифікації паразитів; шляхи передачі паразитарних захворювань; класифікацію природжених вад розвитку; основи профілактики паразитарних захворювань та багато іншого [1].

Гістологія, як окрема дисципліна, в медичному коледжі не вивчається. Опосередковано рівні організації живої матерії, структура, функції компонентів клітини та її хімічний склад розглядаються на заняттях з медичної біології. Клітинний та тканинний

рівень організму людини, структурна організація систем – є частиною матеріалу з анатомії людини. В університеті «Гістологія, цитологія та ембріологія» є нормативною дисципліною. Метою предмету є вивчення мікроскопічної та ультрамікроскопічної будови структур людського організму, їх розвиток і зміни у різноманітних умовах життєдіяльності. «Гістологія, цитологія та ембріологія» містить 11,5 кредити/345 годин, з яких: лекцій – 36; практичних занять – 120; самостійної роботи – 189 год. Дисципліна поділена на 2 модулі [2]. Для вивчення гістологічних препаратів на практичних заняттях використовуються мікроскопи з відеонасадками, завдяки яким зображення мікропрепаратів проєктуються на монітори та через мультимедійні проєктори на демонстраційні екрани та екрани плазмових телевізорів. Навчальні кімнати оснащені комп'ютерами, телевізорами, мікроскопами та мультимедійними проєкторами. Кафедра має 4 комп'ютерні класи підключені до всевітньої мережі «Інтернет», які використовуються в освітньому процесі для навчання та контролю знань.

Робоча програма з дисципліни «Анатомія людини» в медичному коледжі розрахована на 90 годин (3 кредити), з яких: лекцій – 22 години, практичних занять – 40 годин, самостійної роботи – 28 годин. В медичному університеті обсяг дисципліни складає 14,5 кредита. Загальна кількість годин – 435, із них: лекцій – 28; практичних занять – 230; самостійної роботи – 177 год. «Анатомія людини» включає 3 модулі. Метою викладання навчальної дисципліни є набуття кожним студентом знань з анатомії у світі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності лікаря [3]. Кафедра має сучасну базу для навчання: учбові кімнати, оснащені секційними столами, безтіньовими лампами, електрифікованими стендами; анатомічний музей; конференц-зал; різноманітні інформаційні стенди. На практичних заняттях широко використовуються: слайди, фантоми, трупні ізолювані препарати, тотальні трупні препарати, препарати музейних експозицій, 3D-реконструкції.

Робочі навчальні плани для здобувачів освіти з нормативним терміном навчання складені з урахуванням кількості годин обов'язкових і вибіркових компонент, необхідних для виконання освітньо-професійних програм (ОПП) «Медицина» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. На основі робочих програм з кожної дисципліни створені силабуси з: описом політики навчальної дисципліни; тематичними планами лекцій та практичних занять з зазначенням основних питань, що розглядаються на заняттях; самостійною та індивідуальною роботою; стандартизованими критеріями оцінювання знань; переліком завдань для складання змістовних та підсумкових модулів, семестрової підсумкової атестації; рекомендованою літературою та інформаційними ресурсами. Силабуси надають необхідну для здобувачів освіти інформацію про дисципліну, особливості її вивчення, полегшує процес засвоєння навчального матеріалу та дає розуміння основних положень з предмету.

Відомо, що адаптація здобувачів вищої освіти перших років навчання займає важливе місце в на-

вчально-виховному процесі вузу. Здобувачі освіти стикаються з новими умовами життя, засвоєнням навчальних норм, критеріїв оцінок знань, прийомів самостійної роботи. Від якості та успішності процесу адаптації буде залежати особистісно-професійний розвиток майбутнього професіонала [4, 5]. Опитування 1789 здобувачів освіти за розробленою в УМСА анкету «Особливості соціально-психологічної адаптації студентів-першокурсників та студентів другого курсу нормативного терміну навчання» показало, що серед емоцій, характерних для періоду адаптації, першокурсники відзначають внутрішню напруженість, невпевненість у власних силах та емоційну насиченість подіями. У багатьох здобувачів спостерігається підвищена тривожність та порушення сну. 1455 осіб (81%) зазначили, що необхідним фактором на початковому етапі навчання є пристосування до нових умов життя. Брак у першокурсників умінь самостійно працювати і правильно розподіляти свій час, призводять до виникнення проблем у навчанні: лише 514 (29%) з них встигають підготуватись до всіх занять; до більшої частини занять – 1027 осіб (57%); 192 особи (11%) встигає підготуватись тільки до основних дисциплін; не встигають зовсім – 56 осіб (3%) [6].

Результати опитування здобувачів вищої освіти вказують на труднощі в адаптації на перших курсах навчання. Важче і довше, зазвичай, процес адаптації відбувається у студентів, що вступають в університети після закінчення ліцеїв і шкіл. Здобувачі вищої освіти, які приходять на навчання після закінчення медичних коледжів, мають більш виражену самостійність, демонструють прагнення до навчання та комунікацію. Спостереження за здобувачами з нормативним терміном навчання показали більш швидку і менш травматичну адаптацію їх до навчання в університеті, адже вони раніше вийшли в самостійне життя в порівнянні з випускниками, що мають середню освіту.

Сучасна система організації процесу здобуття вищої медичної освіти студентами з нормативним терміном навчання – це важливий крок у напрямку інтенсифікації й оптимізації навчально-виховного процесу у вищій школі. Вона потребує використання інноваційних технологій і систематичного контролю навчання, відповідної психолого-педагогічної підготовки, що вимагає перебудови організаційних і методичних аспектів навчально-виховного процесу [7].

Кожна з кафедр університету дає знання здобувачу відповідно до напрямку її спеціалізації. Правильно організований освітній процес забезпечує набуття майбутніми медиками загальних та професійних компетентностей. У зв'язку з формуванням адаптаційних здатностей до професії лікаря, основним завданням науково-педагогічних працівників вищих медичних закладів освіти є надання системи інтегрованих фундаментальних і клінічних знань, умінь, навичок та особливостей професійного мислення здобувачам освіти, які навчаються по спеціальності «медицина». Отримані під час навчання компетентності стануть невід'ємною складовою розвитку професіоналізму та сприятимуть досягненню високого рівня кваліфікації спеціалістів медичної галузі [8].

Висновки. Таким чином, правильна організація, якість та ефективність навчального процесу у здобувачів перших курсів навчання вищої медичної школи

є важливим чинником швидкої адаптації до нових умов життя, підвищення ефективної професійної підготовки майбутнього медика, дає змогу розширити їхні знання, уміння та навички, сприяє формуванню активності, розвиває творче мислення та ініціативність студентів. Навчально-педагогічним працівникам вишів, а особливо кураторам груп, слід звертати увагу не лише на відношення здобувачів до освітньо-

го процесу, а й на важливий період в житті першокурсника – його адаптацію до навчання.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження будуть направлені на виявлення проблем, пов'язаних з освітнім процесом у здобувачів вищої медичної освіти з нормативним терміном навчання, які навчаються в університеті по спеціальності «Стоматологія» та пошуку шляхів їх вирішення.

Література

1. Vatsenko AV, Ulanovska-Tsyba NA, Riabushko OB. Sylabus «Medychna biolohiia» dlia zdobuvachiv osvity z normatyvnyim terminom navchannia. Poltava: UMSA; 2020. 33 s. [in Ukrainian].
2. Shepitko VI, Lysachenko OD. Sylabus «Histolohiia, tsytolohiia ta embriolohiia» dlia zdobuvachiv osvity z normatyvnyim terminom navchannia. Poltava: UMSA; 2020. 67 s. [in Ukrainian].
3. Tarasenko YaA, Tykhonova LO. Sylabus «Anatomiia liudyny» dlia zdobuvachiv osvity z normatyvnyim terminom navchannia. Poltava: UMSA; 202. 46 s. [in Ukrainian].
4. Lysachenko OD, Yeroshenko HA, Pelypenko LB, Shevchenko KV, Kinash OV. Adaptatsiia pershokursnykiv do navchannia v Ukrainiskii medychnii stomatolohichnii akademii ta rol motyvatsiinoi skladovoi v tsomu protsesi. Zbirnyk naukovykh prats XIII mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii Adaptatsiini mozhlyvosti ditei i molodi; 2020; Odesa; 2020. s. 103-106. [in Ukrainian].
5. Shepitko VI, Lysachenko OD, Boruta NV. Psykholohichni aspekty sotsialnoi adaptatsii studentiv pershokursnykiv do navchannia v Ukrainiskii medychnii stomatolohichnii akademii. Mat. Of International scientific and practical conference Man and environment, trends and prospects; 2020; Tokio; 2020. s. 193-195.
6. Klymach TM, Shepitko VI, Yeroshenko HA, Lysachenko OD. Monitorynh prokhozhenia sotsialnoi ta psykholohichnoi adaptatsii studentiv pershokursnykiv VDNZU «UMSA». Materialy XII mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii Adaptatsiini mozhlyvosti ditei ta molodi; 2018; Odesa; 2018. s. 113-16. [in Ukrainian].
7. Kapustianska AA, Moisieieva NV, Lutsenko RV. Optyimizatsiia vprovadzhennia innovatsiinykh tekhnolohii u navchannia studentiv iz normatyvnyim terminom navchannia z klinichnoi farmakolohii z pozytsii suchasnoi medychnoi osvity. Materialy Vseukrainskoi navchalnopraktychnoi konferentsii z mizhnarodnoi. uchastiu Suchasna medychna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka; 2020 Ber 19; Poltava. Poltava: UMSA; 2020. s. 102-03. [in Ukrainian].
8. Yeroshenko HA, Lysachenko OD, Pelypenko LB, Voloshyna OV, Shevchenko KV. Formuvannia kompetentnosti u zdobuvachiv vyshchoi medychnoi osvity pry vyvchenni deiakykh dystsyplin teoretychnoho profilii. Mat. II Mezhdunarodnaia nauchno-praktycheskaia konferentsiia Results of modern scientific research and developmen; 2021; Yspaniya. Madryd; 2021. 205-08.

ОСОБЛИВОСТІ ВСТУПУ ТА ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «МЕДИЦИНА» НА ОСНОВІ ДИПЛОМА МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА

Ерошенко Г. А., Лисаченко О. Д., Білаш В. П., Кінаш О. В., Шевченко К. В., Солод А. В.

Резюме. Для вступу на спеціальність «Медицина» абітурієнтам з дипломом молодшого спеціаліста необхідно успішно скласти ЗНО (мінімум на 100 балів) з певних предметів та фаховий іспит, який містить завдання з анатомії, патологічної анатомії, гістології та мікробіології (не менш ніж на 25 балів з кожного предмету). Позитивним є те, що здобувачі освіти, які мають диплом молодшого спеціаліста, на рік менше за інших навчаються в медичних університетах. Частина предметів, вивчених в медичних коледжах перезараховується, що сприяє зменшенню терміну навчання та частково знижує навантаження під час проведення освітнього процесу.

Відношення до навчального процесу здобувачів вищої медичної освіти, які приходять на навчання в медичні університети після закінчення медичних коледжів від здобувачів, які закінчили заклади середньої освіти – суттєво відрізняється. Здобувачі з нормативним терміном навчання мають певний запас систематизованих знань, умінь і практичних навичок, отриманих під час навчання в медичних коледжах, що значно полегшує процес здобуття ними вищої освіти та вирізняє їх схильністю до адаптації в нових умовах життєдіяльності і навчання.

Частина дисциплін, що вивчаються студентами на перших курсах навчання в медичних університетах (анатомія людини, медична біологія, патоморфологія, патоанатомія, медична хімія, мікробіологія та інші) знайомі здобувачам з нормативним терміном навчання з часів навчання в медичних коледжах, що значно полегшує вивчення даних предметів. Процес адаптації до нових умов навчання у здобувачів з нормативним терміном навчання проходить більш спокійно і впевнено, ніж у першокурсників, що вступають у вузи на базі середньої освіти.

Таким чином, правильна організація, якість та ефективність навчального процесу у здобувачів перших курсів навчання вищої медичної школи є важливим чинником швидкої адаптації до нових умов життя, підвищення ефективної професійної підготовки майбутнього медика, дає змогу розширити їхні знання, уміння та навички, сприяє формуванню активності, розвиває творче мислення та ініціативність студентів. Навчально-педагогічним працівникам вишів, а особливо кураторам груп, слід звертати увагу не лише на відношення здобувачів до освітнього процесу (хоча це має велике значення), а й на важливий період в житті першокурсника – його адаптацію до навчання.

Ключові слова: здобувачі вищої освіти, скорочений нормативний термін навчання.

FEATURES OF INTRODUCTION AND STUDY MASTERS IN THE SPECIALTY «MEDICINE» ON THE BASIS OF THE DIPLOM OF THE JUNIOR SPECIALIST

Yeroshenko G. A., Lysachenko O. D., Bilash V. P., Kinash O. V., Shevchenko K. V., Solod A. V.

Abstract. To enter the specialty «Medicine» entrants with a diplom of junior specialist must successfully pass the IEE (at least 100 points) in certain subjects and a professional exam, which contains tasks in anatomy, pathological

anatomy, histology and microbiology (at least 25 points from each subject). On the positive side, students who have a junior specialist's degree study at medical universities one year less than others. Some of the subjects studied in medical colleges are recalculated, which reduces the duration of training and partially reduces the load during the educational process.

The attitude to the educational process of applicants for higher medical education who come to study at medical universities after graduating from medical colleges from applicants who graduated from secondary education – differs significantly. Applicants with a standard term of study have a certain stock of systematized knowledge, skills and practical skills acquired while studying in medical colleges, which greatly facilitates the process of obtaining higher education and distinguishes them with a tendency to adapt to new living conditions and learning.

Some of the disciplines studied by students in the first year of study at medical universities (human anatomy, medical biology, pathomorphology, pathoanatomy, medical chemistry, microbiology, etc.) are familiar to applicants with the normative term of study since medical colleges, which greatly facilitates the study of these subjects. The process of adaptation to new learning conditions in applicants with a standard term of study is more calm and confident than in freshmen entering universities on the basis of secondary education.

Thus, the correct organization, quality and efficiency of the educational process in the first year of higher medical school is an important factor in rapid adaptation to new living conditions, improving the effective training of future physicians, allows to expand their knowledge, skills and abilities, promotes activity, develops creative thinking and initiative of students. Educational and pedagogical staff of universities, and especially group curators, should pay attention not only to the attitude of applicants to the educational process (although this is important), but also to an important period in the life of a freshman – his adaptation to learning.

Key words: students, the reduced normative period of study.

ORCID кожного автора та їх внесок до статті:

Yeroshenko G. A.: 0000-0003-4279-485X^{ABDF}

Lysachenko O. D.: 0000-0002-7351-9335^{ABDF}

Bilash V. P.: 0000-0002-7178-3394^{BE}

Kinash O. V.: 0000-0001-7804-6656^E

Shevchenko K. V.: 0000-0003-1665-3236^E

Solod A. V.: –^E

Конфлікт інтересів:

Автори підтверджують, що в даній статті відсутній конфлікт інтересів.

Адреса для кореспонденції

Ерошенко Галина Анатоліївна

Полтавський державний медичний університет

Адреса: Україна, 36011, м. Полтава, вул. Шевченко, 23

Тел.: 0997275424

E-mail: gala_umsa@ukr.net

A – концепція роботи та дизайн, **B** – збір та аналіз даних, **C** – відповідальність за статичний аналіз, **D** – написання статті, **E** – критичний огляд, **F** – остаточне затвердження статті.

Рецензент – проф. Білаш С. М.

Стаття надійшла 14.02.2021 року

Стаття прийнята до друку 17.08.2021 року